

7 Μαΐου 2014

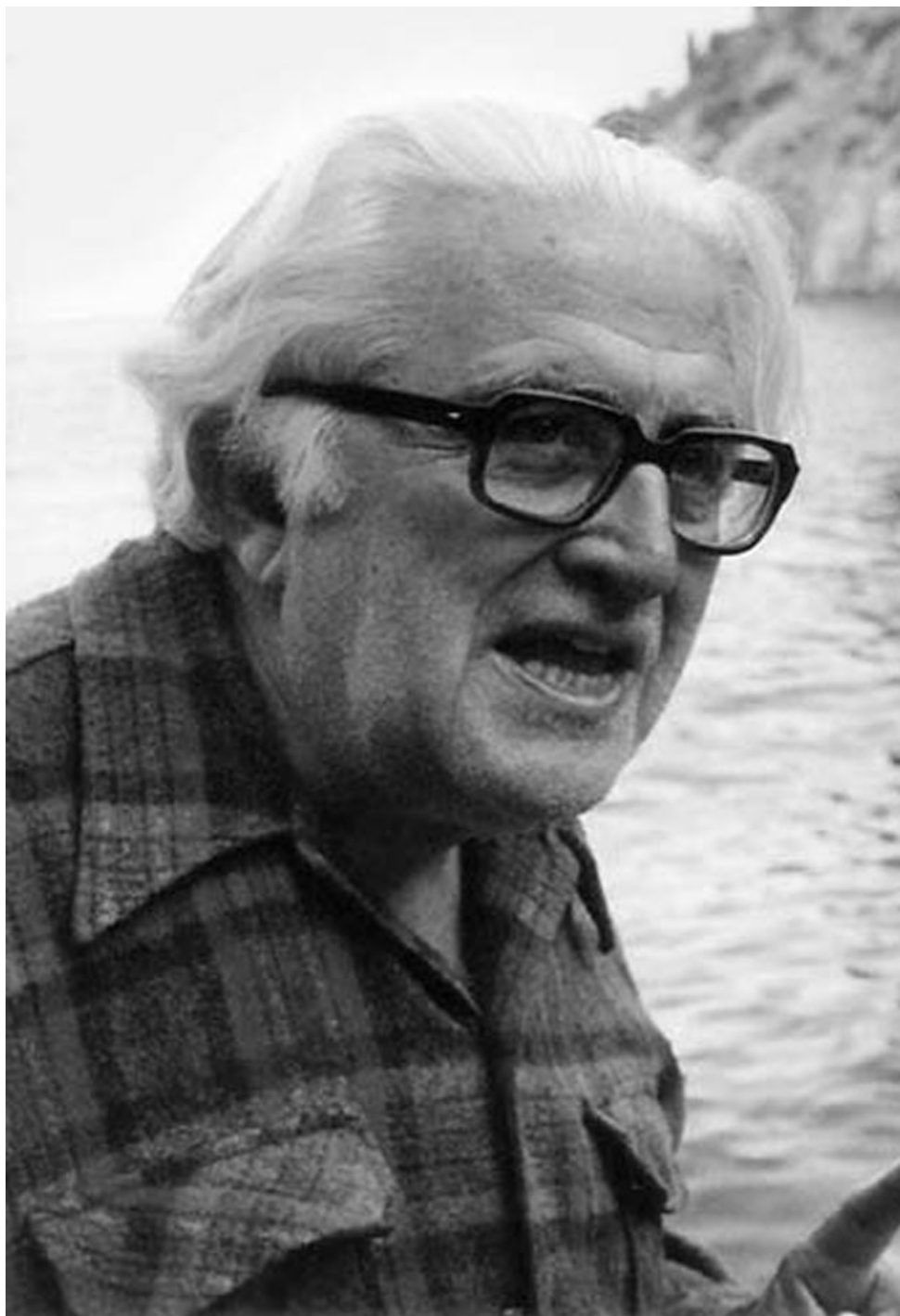
Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης: «Άθως»

/ [Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

«Εκεί που κατέληξαν οι επί του θέματος από μακρού χρόνου συλλογισμοί μου είναι ότι το Άγιον Όρος μπορεί να παρομοιαστεί, αν όχι να ταυτιστεί, με την δεύτερη πανοπλία του Αχιλλέως.

Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης

Δίκαια η λαμπρώς περιγραφόμενη ασπίδα του μυθικού ήρωα Αχιλλέως συσχετίστηκε με το δημώδες (και του Κρυστάλλη) τραγούδι «Το κέντημα του μαντηλιού». Άσκηση υπομονής της συγκινημένης πίστεως και αφοσιώσεως, στον άγνωστο εισέτι Νυμφίο από την κόρη, το κέντημα με το βελόνι και την κλωστή, περιλαμβάνει όλο τον κόσμο των αισθήσεων σ' ένα ρινόμακτρο.

Σε αγιορείτικες απεικονίσεις του Παραδείσου, σε τοιχογραφίες, οι ψυχές των Δικαίων, απάνω στα γόνατα των Αγίων Πατέρων, διακρίνονται μέσα σ' ένα είδος μεγάλα μαντήλια, που κρατούν από τις δύο άκρες των οι παρά τον Κύριο των

Δυνάμεων μορφές.

Ο Θεάνθρωπος αφήκε ν' αποτυπωθεί η Αγία του Όψη επί ενός οικοδομικού μέσου, το κεραμίδι, και επί του απομάσσοντος τους ιδρώτες των πόνων και μόχθων μας, παράλληλα προς τις εκκρίσεις και απεκκρίσεις της φυσιολογίας, φτωχού ιστού υφάνσεως, το μαντήλι. Τα πάντα προς διευκόλυνση των εν ζωή θνητών, ώστε να διακρίνουν την αμέσως ασύλληπτη μορφή της αληθείας της πίστεως.

Έχω διαβάσει ένα βιβλίο του 'Ακαδημαϊκού, ιστορικού της 'Ορθοδόξου Χριστιανικής Τέχνης, Γ. Σωτηρίου, όπου αναφέρονται οι ποικίλες αποδόσεις, δια του χρωστήρος, παράλληλα προς τον γραπτό λόγο, της μορφής του Σωτήρος Χριστού. Έκ πρώτης όψεως και επιπολαίως, θα δυσκολευόταν κανείς να ανεύρει την ενότητα. Το ένα πρόσωπο.

Καλύτερα όμως κάποτε ν' αγνοούμε το ένα, το απρόσιτο φως και δυσκολοθώρητο σκότος, παρά να χάσουμε την αίσθηση της πιο μεγάλης χαράς που γίνεται, της εν παντί παρουσίας του Φιλανθρώπου.

Καταλαβαίνω καλά τον ευλαβή δισταγμό των πρώτων πιστών, ως προς την συγκεκριμένη μορφή, του καταβάντος εξ ουρανών, Πατρικώ θελήματι Υιού και διαμένοντος αχωρίστως μεθ' ημών ως Παρακλήτου, Τρισυποστάτου και 'Αδιαιρέτου Θεού.

Η εικόνα της πίστεως

Όταν πρώτη φορά, πηγαίνοντας με μια βάρκα, κατενόησα την μεγαλυτέρα πυκνότητα και ασφάλεια δια το βάδισμα των ποδιών, του ενάστρου ουρανίου στερεώματος που ατένιζα, παραδέχτηκα ότι το κτίσμα της εγκοσμίου κατοικίας του Κυρίου θα ήταν δυνατόν, καθ' όλο το μήκος και πλάτος των εσωτερικών επιφανειών των τοίχων του, να ζωγραφηθεί με ψάρια. Την επομένη το πρωί, εκεί που στεκόμουν στην αποβάθρα που δένουν τα ψαροκάικα, ο νους μου εβρέθη άντικρυ σε μέγα πρόβλημα, σχετικά με την εξασφάλιση της συγκεκριμένης εικόνας της πίστεως, που είχε επεξεργαστεί ολόκληρο το είναι μου, δια των αισθήσεων και της σκέψεως, βλέποντας πεταμένα στον ρηχό βυθό άχρηστους, χαλασμένους, ψόφιους ιχθείς. Ο οξύς προβληματισμός που δημιουργείται, εξαιτίας της αναγκαίας εις την ανθρωπίνη φύση συγκεκριμενοποιήσεως της Θείας Ενότητας, παρωθεί τον άνθρωπο σε ποικίλους δρόμους ζωής και στοχασμού.

Ν.Γ.Πεντζίκης. Χριστόπαρο, 1978, τέμπερα σε χαρτόνι 25Χ36,5 εκ.

Θα μας διευκόλυνε πολύ αν αυτόν τον προβληματισμό του βίου και της σκέψης τον συνδέαμε με ο,τι κατέστη συνήθεια να λέγεται πάλι προς τον δαίμονα.

Πάραυτα μας έρχονται στον νου ένα πλήθος πρόσωπα του καιρού μας, που ελέχθη ότι παλαίψαν σκληρά με τον δαίμονα. Ειδικότερα μέσα στα πλαίσια της Όρθοδόξου πίστεως, παρέχεται η δυνατότητα εκτιμήσεως του αγώνος, που αναφέρουμε, στο έργο που μας άφηκε ο Νικολάι Γκόγκολ. Πιστός στην παραδομένη από τους πατεράδες μας πίστη στον Σωτήρα Χριστό, γράφει στις επιστολές του, ότι δεν είδε τίποτα (ικανό να του ερμηνεύσει την επί Γης έλευση του Θεανθρώπου)¹ πηγαίνοντας στην Βηθλεέμ. Η στέρηση της ειδικής αυτής επί του συγκεκριμένου οράσεως του γεννά την συνείδηση της αμαρτίας - ώστε σπεύδει και εξομολογείται, σ' έναν καλόν αλλά ακίνητον στην σκέψη, μέσα στα δεδομένα, ιερέα, με τελικό αποτέλεσμα να επιχειρήσει την καταστροφή του εκφραστικού του έργου και να αποθάνει.

Η ευσπλαχνία

Ο θάνατος του Νικολάι Βσέβολοντ Γκόγκολ μου φέρνει στο νου τον θάνατο του γιου της χήρας στα Σαρεφθά, σαν απόφαση του Θεού ανάλογη μ' εκείνην που δίδαξε στον Προφήτη Ήλία το ανεξάντλητο της ευσπλαχνίας του Πλάστου και

Δημιουργού της ζωής, όταν εκείνος, μη κατανοώντας την επεικική θέληση του Κυρίου, επέμενε να συγκρατεί μακριά τα βροχοφόρα σύννεφα, καταδικάζοντας στον λιμό τα αυτεξούσια τέκνα του Κυρίου, λόγω των αμαρτιών και της απιστίας των.

Ο Παντοδύναμος δεν αίρει από μόνος του την ολέθρια και καταστρεπτική ανομβρία, για να μην μειώσει την ελευθερία των πλασμάτων του, που μόνο όταν δρουν αυτεξούσια είναι δυνατόν να φτάσουν να εννοήσουν το μεγαλείον του μόνου αθανάτου, του ακεραίου και ολοκλήρου, του δικαίου για όλους, που η όψη του παραμένει σταθερά κι απαρασάλευτη, είτε με τις χαρές της ημέρας, είτε με τους τρόμους της νυκτός. Όμως η μη παρέμβαση δεν ανακόπτει το φιλόανθρωπον και κατ' αυτόν τον τρόπο συνάπτεται οξύς δραματικός διάλογος μεταξύ του Κυρίου και του δικαίου πιστού, που τον τιμά.

Ν.Γ.Πεντζίκης. Άγγελος, χ.χ. 24Χ16 εκ.

Τον Θ' π.Χ. αιώνα, δηλαδή σ' εποχή κοντινή με την σύνταξη των ομηρικών επών, ο ασεβής βασιλιάς Ἀχάβ, παροτρυνόμενος απ' την φυσικώς έμορφη, καταγόμενη εκ Φοινίκης, σύζυγό του Ἰεζάβελ, υποκατέστησε την θρησκεία του Ιεχωβά των Ισραηλιτών δια της λατρείας του Βαάλ. Τότε, λοιπόν, ο Ἅγιος Ηλίας ο Θεσβίτης, υπεραμυνόμενος της πατροπαραδότου θρησκείας, ανακράζει: «Νυν δικάσω εγώ υπέρ του Κτίστου, ασεβείς δε της γης εξολοθρεύσω και ψηφίσομαι τιμωρίαν», σύμφωνα προς όσα αναγινώσκουμε στου Αγίου Ρωμανού του Μελωδού το ποίημα, πιστή ερμηνευτική αναδρομή εις τα της Αγίας Γραφής. Ο Προφήτης οργισμένος, δεσμεύοντας την θεία βούληση δια του όρκου «ζη Κύριος», αποφαίνεται πως

βροχή και νερό δροσερό δεν θα σταλάξουν επί της γης της πατρίδος του, παρά μόνον τη εντολή του. Ο τιμών και αγαπών τον Πλάστη τον υποκαθιστά, φοβούμενος μήπως από μεγάλη ευσπλαχνία συγχωρέσει ο Κύριος τους αδίκους. Ούτε σ' έναν Άγιο είναι εύκολο να εννοήσει την ρήση «επί δικαίους και αδίκους».

Η έξαρση του θυμού του Αγίου μας επιτρέπει να εννοήσουμε, πως είναι επιτρεπτόν στην οικονομία των γηίνων, εντός τόπου και χρόνου, ο ευσεβής να δρα υποκαθιστώντας πλασματικά το απόλυτο. Ούτω η ζωή προσλαμβάνει τον κατ' εξοχήν χαρακτήρα της κινήσεως, χωρίς οπωσδήποτε, τελικά, το όλον της κινήσεως να εκφεύγει των ορίων του Παντοκράτορος.

«Διος δ' ετελείετο βουλή» αναφέρεται επίσης, χαρακτηριστικά παρόμοιας αντιλήψεως, στο προοίμιο του ελληνικού έπους, όπου ο Όμηρος επικαλείται την θυγατέρα της Μνημοσύνης, να του αφηγηθεί την έκρηξη θυμού του Πηληϊάδεω Αχιλλής, που «μυρί Αχαιοίς άλγε' έθηκεν, πολλάς δ' ιφθίμους ψυχάς Αϊδι προΐαψεν ηρώων». Όρθώς τοποθετείται επίσης στο έπος η ασέβεια άντικρυ σε μια όψη του Θείου (του εκπροσωπούντος το Άγιον Φως 'Απόλλωνος) σαν απαρχή της όλης διενέξεως. Πρέπει στις στοχαστικές εκδηλώσεις μας ν' αφήνουμε να μεσολαβούν διαστήματα κενά και γεμάτα σιωπή. Έτσι μιμούμαστε πιστότερα την ασυνεχή δομή της ύλης του κόσμου, που υποπίπτει στις αισθήσεις. Κάτι ακόμη σπουδαιότερο, έτσι είναι αδύνατο να παρουσιαστούμε άντικρυ σε οιονδήποτε πεφυσιωμένοι. Ένας άνθρωπος άμα του αφαιρεθεί ο αέρας των μορίων της ύλης, που αποτελούν την προσωπικότητά του, θα 'ταν αδύνατο να υπερηφανευθεί, ξεκινώντας από την βεβαιότητα του ότι υπάρχει· τόσο, εν σχέσει με το κενό, είναι μικρό το ποσοστό των υπολοίπων συστατικών των αποτελούντων την ασκούσα τόση μαγεία και γοητεία σάρκα.

Σαν άσκηση πνευματική η ασυνεχής έκφραση αποτελεί ασφαλή διέξοδο από το εγώ και την στενόχωρη λογική του.

Ο σημερινός άνθρωπος, ξέροντας με γενικότητες τα πάντα να εξηγεί, ματεριαλιστικά η ιδεαλιστικά, δυσκολεύεται να πιστέψει ότι στο Άγιον Όρος θα εύρει την δευτέρα πανοπλία του Αχιλλέα, για να την φορέσει και να έβγει νικητής, υπερασπιστής και εκδικητής του δικαίου, κατά πως βαθιά το νιώθει στην καρδιά του, αναλογιζόμενος τον θάνατο του Γκόγκολ η του γιου της χήρας στα Σαρεφθά η του αγαπητού φίλου Πατρόκλου.

Οι δύο πανοπλίες

Τι μπορεί να πει κανείς για τον Άθω τριγυρνώντας στους δρόμους μιας σύγχρονης πόλης; Μήπως θα πρέπει ν' αρχίσω αναφέροντας την έκταση του γεωγραφικού χώρου σε τετραγωνικά χιλιόμετρα;

Ν.Γ.Πεντζίκης. Ο Άθως από τη Μονή Κουτλουμουσίου, τέμπερα σε χαρτόνι 22,5Χ33 εκ.

Σε μια εργασία του για την πατρίδα του, την Βρετανία, ο Λε Μπραζ ερευνά τους συντελεστές της ιδιομορφίας του τοπίου. Τον σχηματισμό των ακτών, τα όρη, την μορφολογία της στεριάς, δάση η χέρσα και γυμνά, τέλματα, αλυκές, ποταμόκολπους και ποταμούς, θάλασσα και ουρανό, τις διάφορες απόψεις του τοπίου, την σύσταση του πληθυσμού, τις διαφορές μεταξύ των κατοίκων στα παραθαλάσσια από εκείνους των μεσογείων, την γενικότερη ψυχολογία των κατοικούντων, την ιστορία του τόπου, από απόψεως πολιτικής και ιστορίας της τέχνης και ιστορίας των γραμμάτων. Με ανάλογο πνεύμα ερευνώντας την περί Αγίου Όρους βιβλιογραφία, η οποία ομολογουμένως, λόγω του προσφάτου εορτασμού της Χιλιετηρίδος, επλουτίσθη σημαντικά, είναι ίσως δυνατόν να μας επιτραπεί να γνωρίσουμε ενδιαφέρουσες πλευρές, προσεγγίζοντας προς το ιδεώδες σύνολο που αποτελεί το Άγιον Όρος, σαν αντικείμενο πληροφόρησης. Προσωπικώς ενδιαφέρθηκα για την Βρετανία, λόγω του ιδιαίτερου τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνονται τον θάνατο οι κάτοικοι των παραλίων της.

Όταν δε θυμηθούμε, πως εκείνον τον τόπο ένας ιστορικός τον χαρακτήρισε ως τόπο νεκρών, είναι εύκολο να καταλάβουμε την κάποια προς τον Άθω συγγενεία του. Ο Μοναχός αποτάσσεται του κόσμου και ευτυχεί ζώντας ως νεκρός κατά κόσμον.

Η προσευχή

Αναφερόμενοι, λοιπόν, στην Βρεττανή, έχουμε κιόλας κάποιο έδαφος, επί του οποίου στηριζόμενοι να προσπαθήσουμε να γίνουμε κατανοητοί, από τους αγνοούντας και αρνουμένους το Άγιον Όρος κατοίκους των πόλεων. Ένοχλούνται, γιατί νομίζουν ότι ο Καλόγερος δεν εργάζεται και δεν προσφέρει τίποτα στην κοινωνία. Σκέπτονται ποικίλα όσα σχέδια αξιοποιήσεως, ανορθώσεως, μορφωτικού εκσυγχρονισμού και οικονομικής ωφελίμου εκμεταλλεύσεως της Χερσονήσου Άκτής. Όλα αυτά γιατί είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς σήμερα την σημασία και την σπουδαιότητα της Προσευχής, που είναι το πρώτιστο και κύριο έργο του Μοναχού, και αφορά όλη την ανθρωπότητα.

Τι θα πει, αλήθεια, Προσευχή;

Αποστήθιση από μερικά λόγια, που μας έμαθαν, ότι τάχα αποκαθιστούν ένα είδος επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπου και Θεού;

Και ο Θεός;

Ο Γκαγκάριν, που πρώτος ταξίδεψε στο αχανές διάστημα, έσπευσε να δηλώσει ότι πουθενά δεν αντάμωσε τον Θεό.

*Ν.Γ.Πεντζίκης. Ηγούμενος και Ερημίτης. 1982, τέμπερα σε χαρτόνι
25,2Χ20 εκ.*

Γερά στερεωμένη στην επιστήμη, η λογική πληροφόρηση του σύγχρονου ατόμου, δεν επιτρέπει εύκολα στις συγκινήσεις και την σκεπτική τους συνάρτηση να διατρυπήσουν την φυσική πανοπλία, που λαβαίνομε από τους γονιούς μας, όταν μας φέρνουν στον κόσμο.

Το όλο περί Αγίου Όρους θέμα ουσιαστικά μπορεί να περιοριστεί σε μια διευκρίνηση της διαφοράς μεταξύ πρώτης και δευτέρας πανοπλίας.

Την πρώτη πανοπλία φορώντας, θυμώνει για το άδικο που του γίνεται ο 'Αχιλλεύς. Δε θα 'ταν τάχα επιτρεπτό να προσομοιάσουμε τον 'Αγαμέμνονα προς τον ασεβή 'Αχαάβ; 'Αντιλαμβάνομαι που προσκρούει η τέτοια παρομοίωση. Το άδικο του 'Αγαμέμνονα θίγει δια του ερωτικού ενστίκτου την μέσω αυτού αντίληψη του εγώ ενός ατόμου. Η αδικία του 'Αχαάβ αγγίζει την πίστη ενός ανθρώπου, δηλαδή την

αντίληψη χάρη στην οποία το εγώ γίνεται ολόκληρος λαός. Ἀσφαλώς υφίσταται μία τεραστία διαφορά μεγεθών, αλλά, ξέροντας ότι μεταξύ των αρετών η πίστη πάει συντροφιά με την αγάπη, νομίζω ότι μπορούμε να προχωρήσουμε αναλυτικά στην εξατομικευμένη περίπτωση, ελπίζοντας έτσι ότι, ως άνθρωποι του καιρού μας, θα μας επιτραπεί να καταλάβουμε περισσότερα.

Δηλαδή ότι η όλη προσπάθεια του διαλόγου μεταξύ Θεού και Προφήτου και όταν τα άγρια κοράκια μετατρέπονται σε φιλεύσπλαχνους παροχείς τροφής και όταν τα άδεια ντουλάπια της χήρας, εν καιρώ λιμού, γεμίζουν σιτία, κατ' ουσίαν δεν είναι άλλη από την καταστροφή της φυσικής, έτοιμης, γονικής πανοπλίας, ώστε να μπορέσει ο άνθρωπος να ντυθεί την δεύτερη στολή.

Ν.Γ.Πεντζίκης. Μηνί Ιουνίου 25, 1969, τέμπρα σε 26,5X19,5 εκ.

Βαθαίνοντας στην πολιτιστική ιστορία, σύγχρονός μας ποιητής, εν ονόματι της προσωπικής του εμπειρίας στην Πόλη των Φώτων, αποκαλεί τον αποτελεσματικό

παράγοντα καταστροφής της πρώτης πανοπλίας (που ευκολότερα και κατά τρόπον πιο απλό και γενικότερο μπορούμε να την πούμε και στολή) τον μαύρο Χάρο, που τόσο συνήθως μας τρομάζει, ως *modiste madame la mort*². Συμπέρασμα ότι και η πίστη, σε όσο ποσοστό μπορεί να υπάρχει στην πρώτη φυσική στολή, αλλοιούται δια των εμπειριών των λυπηρών επαγωγών του βίου, ώστε ο άνθρωπος να υποχρεούται να καταφεύγει στον θάνατο για να ντυθεί. «'Εν τω κόσμω θλίψιν έξετε, αλλά θαρσείτε, εγώ νενίκηκα τον κόσμον», αναφέρεται εις το Ευαγγέλιον ότι είπεν ο Κύριος. Κόσμος είναι η φυσική πανοπλία που χαλνιέται και συντρίβεται.

Οι Μοναχοί του Αγίου Όρους το καταλαβαίνουν αυτό και το παραδέχονται απολύτως. Έτσι, αν αναλογισθούμε πόσο πρόθυμα, καθ' όλον τον βίον τους, αποτάσσονται του κόσμου και εναγκαλίζονται τον θάνατο, δεν είναι δυνατόν παρά να καταλήξουμε στο συμπέρασμα πως ο Άθως είναι το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο κλωστοϋφαντουργίας και ενδυμάτων σ' ολόκληρη την γη και να παραδεχτούμε, πως απολύτως δεν ξέρουμε τι λέμε, όταν σκεπτόμαστε ότι τάχα ο Καλόγερος δεν εργάζεται. Κάνουμε λάθος, γιατί αγνοούμε τι τεραστία παραγωγική δύναμη, εξυφάνσεως δευτέρας για τον άνθρωπο επενδύσεως, είναι η προσευχή.

Η πίστις

Ομιλήσαμε για το ασυνεχές και σχεδόν εξ αοράτων και ανυπάρκτων μορίων, σύστασης της σκέψης και σαρκικής μας υποστάσεως, γεγονός που δυσκόλως αντιλαμβανόμαστε φορώντας τα έτοιμα ρούχα, που αναλύει προχωρώντας στα μεγαλύτερα βάθη του εγώ η ψυχολογία.

Τοποθετώντας την νίκη του κόσμου στην δια του Θανάτου σκύλευση του Θανάτου, υπό του αναστάντος Παντοκράτορος Χριστού, αναφορικώς με τον Προφήτη Άγιο 'Ηλία, ο εκ των ποιητών της 'Εκκλησίας, επισήμου τόπου παραμονής του Κυρίου επί γης, Ρωμανός ο Μελωδός ορθώς χαρακτηρίζει ως ρητορείες τα όσα λέγει ο Άγιος, πριν δι' όλου του σώματός του ξαπλώσει επί του κατακειμένου νεκρού υιού της χήρας στα Σαρεφθά.

Ν.Γ.Πεντζίκης. Το καθολικό στα καυσοκαλύβια. 1952, τέμπερα σε χαρτόνι 22Χ16 εκ.

Στους νάρθηκες των Ναών, των Ιερών Μονών, Σκητών, Καλυβίων και Καθισμάτων του Αγίου Όρους, μας δίνεται η ευκαιρία να παρακολουθήσουμε στις τοιχογραφίες τον τρόπο του εναγκαλισμού και σωματικής επαφής, υπό των αδελφών Μοναχών, του μεταστάντος, για να βοηθηθούμε στην κατανόηση του τι σημαίνει η εν απολύτω φυσική αδυναμία κατάκλιση του ζώντος ανθρώπου επί του νεκρού.

Αισθάνεται ο ζων, πως στις σκέψεις και μεταξύ των μορίων της υποστάσεώς του δεν υφίσταται καμία άλλη δυνατή συνοχή εκτός από την πίστη, την ελπίδα και προ παντός την αγάπη προς τον Θεό.

Παίρνω στα χέρια τον Α' τόμο της «Φιλοκαλίας» των ιερών νηπτικών Πατέρων. Στην σελίδα 142 αναγιγνώσκω την ι' παράγραφο του ψυχωφελούς προς Θεόδουλον λόγου του Πρεσβυτέρου Ησυχίου.

Λέγει ότι η ευχή προς τον Άναστάνα, συχνή, πυκνή, μέσα στο κενό κάθε άλλης

σκέψεως, στο βάθος της ησυχίας, μετά την κάθαρση της ψυχής, στην άβυσσο απορρήτων και εξαισίων θεωριών, με θεληματική ταπείνωση και ευθυτένιση και αγάπη, αποτελεί σύστημα παραβαλλόμενο προς τα συστήματα των θαλασσών και το πολύ νερό. Όσοι εν ταις ημέραις μας θρηνεείτε προσφιλείς ναυαγούς, ψηλώνοντας τον νου σε όσα εκφράζει ο Άγιος Πατήρ, για να αλλάξετε ενδύματα μετατρέποντα το πένθος σε γεμάτη ελπίδα χαρά, καταλάβετε τι απέραντο πέλαγος είναι μέσα μας η προσευχή, η δύναμη με την οποία επικαλούμεθα το έλεος του Πανάγαθου.

Ν.Γ.Πεντζίκης. Η Σιμωνόπετρα, 1980, τέμπερα 63Χ39 εκ.

Ευθύς μετά ταύτα, ο γιος της χήρας στα Σαρεφθά ηγέρθη εκ του θανάτου και μέσα σε πύρινο άρμα πήρε επάνω στους ουρανούς ο Θεός τον Προφήτη.

Μετατιθέμενος δε εκ της ενταύθα γεμάτης πόνους στερεάς συνοχής, πέραν και της εκμηδενισμένης υγρής ενότητος των δακρύων, στον αποτελούντα, παρά την μοριακήν απώθηση των αερίων, την μεγίστη ενότητα Ουρανό, στους συνεχιστές της εν τω κόσμω πορείας του, ο Προφήτης άφηκε από ψηλά να πέσει (το ξέρουν πολύ καλά όλοι οι γουναράδες, που έχουν τον Άγιο προστάτη τους) μια νέα στολή, αποφόρι χρήσιμο, για όσους ατενίζουν τον Νυμφώνα του Χριστού και διστάζουν να εισέλθουν, γιατί στερούνται ενδύματος.

Ένδυόμενοι την μηλωτή του Αγίου, παραδεχόμαστε ως απολύτως αληθή και την δεύτερη πανοπλία που ντύθηκε ο Άχιλλεύς, για να εκδικηθεί τον θάνατο του φιλτάτου του Πατρόκλου και κατά κάποιο τρόπο, προχριστιανικό, να τον αναστήσει.

Καταλαβαίνετε το τέχνασμά μου ως ανθρώπου των πόλεων, που ζει μη απαρνούμενος τις αισθήσεις και τον άμεσο έρωτα, αιτία του προπατορικού αμαρτήματος, αλλά και κίνητρο του γονατίσματος προ της Θεοτόκου, της Αγνής Μητέρας του Άχωρήτου, που περιβόλι της είναι ο Άθως, προκειμένου να ομιλήσω γι' αυτό;

Σήμερα δεν επιτρέπεται να είμαστε φανατικοί στην πίστη μας, όπως ο ιερέυς εξομολογητής του Γκόγκολ, μισαλλόδοξοι. Όλοι οι άνθρωποι πιστεύουμε πως θέλουν και αγωνίζονται να είναι Χριστιανοί. Έναντίον κανενός δεν ομιλεί ο Χριστιανός, τα πάντα παραδέχεται. Είναι αδελφός όλων των ανθρώπων, γιατί πρώτος αυτός ξέρει πόσο λίγο είναι ικανός να δοξάσει τον Κύριο.

Δεν επιτρέπεται, επομένως, δι' αντιθέσεως προς τους κοσμικούς να εκφράζουμε την αγάπη μας και πίστη στην Αγιώνυμη Μοναχική Πολιτεία, την ώρα μάλιστα που οι παλαιοί οχυροί πύργοι των Μοναστηριών προ πολλού έπαψαν να έχουν κανόνια, προς υπεράσπιση από τους αλλοθρήσκους και πειρατές.

Ν.Γ.Πεντζίκης. Βατοπαιδινό Μετόχι στο Πόρτο Λάγος, 1988, τέμπερα σε χαρτόνι 24Χ35 εκ.

Παράδειγμα άριστο προς μίμηση αποτελεί ο Μέγας Άγιος Άρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης και δεύτερος Πολιούχος της, Γρηγόριος ο Παλαμάς, που αδίστακτα, χωρίς ουδαμώς να εκφύγει της αληθείας της πίστεώς του εις Χριστόν, συνεζήτησε με Μωαμεθανό Πασά στην Προύσα. Η πίστη μας εν Κυρίω τω Χριστώ δεν είναι έννοια εκφραζομένη, αλλά αληθώς όλο το σώμα μας εις το ακέραιο. Το σώμα μας σκέφτεται και αγαπά τον Χριστό και όχι μόνο η γλώσσα. Στις πόλεις ζώντας με τις αισθήσεις μας ακέραιες, εξ αδυναμίας, χρειαζόμαστε την ομορφιά των ειδώλων, προκειμένου να βοηθηθούμε στην πορεία μας προς τον Κύριο των Δυνάμεων. Έξ αυτού, λοιπόν, το τέχνασμά μου ν' αναφερθώ στον ποιητή που πεπαίδευκε την Ελλάδα. Μια και συσχετιστίσαμε προς την Προσευχή την θάλασσα, είναι εύκολο να φανταστούμε την μητέρα του Άχιλλέως Θέτιδα (όταν ακούει στο μέγα υποθαλάσσιο άντρο να θρηνεί ο γιος της), ν' αναδύεται από τα νερά μαζί με τις αδελφάδες της, που η κάθε μια έχει όνομα χαρακτηριστικό της απάνω στην θάλασσα φοράς των ανέμων (συμβολικής εικόνας της επί των υδάτων πνοής του Κυρίου), προσερχόμενη αρωγός και παρήγορος. Με την μεσολάβησή της ετοιμάστηκε από τον Ήφαιστο, στο εργαστήριό του, η δευτέρα πανοπλία, που σαν σύνολο την ταυτίσαμε με το Άγιο Βουνό, της οποίας, ως είναι γνωστό, η ασπίδα, ωραιοτάτη φέρει αναπαράσταση, συμβολίζουσα όλες τις εγκόσμιας ζωής εκδηλώσεις των ανθρώπων.

Το σαφές τέχνασμά μου, ανθρώπου που αγαπά τα βιβλία, εκτός του παραδείγματος

του περιφήμου Μητροπολίτου Ευσταθίου, δεινού σχολιαστού του Ομήρου, μου το ενέπνευσε και το γεγονός της τωρινής εγκατάστασης των μοναστηριακών βιβλιοθηκών στους άλλοτε αμυντηρίους πύργους. Δεν ήταν δυνατό να εύρω άλλο τρόπο προσέγγισης στο Όρος και το πνεύμα που αντιπροσωπεύει, παρά τα βιβλία.

Σκεφτόμουν ότι εκεί μέσα στους πύργους φυλάγονται μαζί με τα βιβλία και τα πλούσια, από εκατοντάδων ετών χρονολογούμενα, αγιορειτικά κειμήλια.

Ακολούθως ο νους μου πήγε στο γεγονός, ότι η Εκκλησία ως αρχιτεκτόνημα, ιδιαίτερα τους τελευταίους αιώνες του Βυζαντίου, θυμίζει κειμηλιοθήκη. Ύναλογίσθηκα, λοιπόν, ότι τα σπουδαιότερα κειμήλια του Αγίου Όρους, εκείνα που κυρίως παρατάσσουν οι Καλόγεροι, προκειμένου να τιμήσουν τον επισκέπτη προσκυνητή, είναι τα Άγια Λείψανα, ιερά κατάλοιπα προτελευταυσάντων εν Κυρίω τω Θεώ Πατέρων.

Αντιλήφθηκα τότε την Έκκλησία σαν κειμηλιοφυλάκιο και τα τμήματα του ανθρωπίνου σώματος όχι μόνο σαν πολύτιμα κοσμήματα, μα και σαν βιβλία, και αναμνήσθηκα της μεγάλης χαράς, για την οποία πάντα θα ευγνωμονώ τον Άθωνα, που αξιώθηκα παρακολουθώντας την Πανηγυρική Ύακολουθία της Ύναστάσεως, σε αγιορειτική Έκκλησία μέσα, να μεταλάβω των Τιμίων Δώρων, θαυμάζοντας την από τα βιβλία συνεχή από τους Μοναχούς ανάγνωση και την μεγίστη τιμή με την οποία υψώναν, δια των χειρών προ του θυσιαστηρίου, το παντοδαπώς κεκοσμημένο, κατ' εξοχήν βιβλίο των Χριστιανών, Ιερό Ευαγγέλιο3.

(1969)

Σημειώσεις

- 1. Κύπριος χωρικός 74 ετών, επισκεφθείς τέσσερις φορές τους Αγίους Τόπους, μου είπε ότι τους αγάπησε όσο είχε αγαπήσει σαν ήταν 18 ετών μια νέα κοπέλα.*
- 2. Ο ποιητής Ράινερ Μαρία Ρίλκε στην ποιητική του συλλογή «Έλεγείες του Δουίνου».*

3. Ἐνταύθα σε υποσημείωση θέλω να αναφέρω τα σημαντικότερα, ἐξ ὧν μου ἔφερε στον νοῦ, ἀπό τα ἀγιορείτικα, ἡ ἀνάγνωση τῆς ξένης περὶ Βρεττάνης ἐργασίας: Τα καλοκαιρινὰ παραθαλάσσια κρίνα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, παρὰ τον Ἀρσανά τῆς Ι. Μ. Χιλιανδαρίου, τὴν παράξενη καὶ σπανία πέτρα που συνέλεξα στὴν παραλία τῶν Ἰβήρων καὶ τὴν φυλάγω σπῆτι μου, τα καθέτως θαλασσούμενα βράχια στα Καρούλια, κάτω ἀπὸ τα Κατουνάκια, τὴν σπηλιά στὴν καμπὴ τοῦ βραχώδους αἰγιαλοῦ μεταξύ Διονυσίου καὶ Ἁγίου Παύλου, τὴν Βαλακρίδα που συνέλεξα στὸν δρυμὸ ἀνεβαίνοντας στις Καρυές ἀπὸ τὴν Δάφνη, τὴν Κουκουναριά τοῦ Κοιμητηρίου τῆς Ι. Μ. Ξενοφώντος, τις κουβέντες μεταστάντων Γερόντων, τοῦ Παρθενίου, τοῦ Ἀμβροσίου καὶ τοῦ Γέροντος Δαμασκηνοῦ, με τα μεταξένια ἄσπρα μαλλιά καὶ τα χρυσὰ γυαλιά.